

ORTADOĞU GÜNDEMİ

13-19 Aralık 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler Özel Temsilcisi Geir Pedersen, Suriye'nin on yıllardır süren krizine siyasi bir çözüm bulmak için "adım adım" yaklaşımının gerekli olduğunu söyledi. Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad ile Şam'da yaptığı görüşmenin ardından açıklamada bulunan Pedersen, siyasi süreci yeniden başlatmak için fırsatların varlığına işaret etti. Pedersen'in gazetecilere verdiği demeçte, "Bence artık sadece Arapları değil, Amerika'nın pozisyonunu, Avrupalıları, Türkleri, Rusları ve İranlıları da analiz etmeliyiz" sözleri yer aldı.¹

16 Aralık Perşembe tarihinde Suriye'nin kuzeyindeki Halep kırsalında Suriye Millî Ordusu ile Esad güçleri arasında esir takası yapıldı. Astana görüşmelerinde alınan kararın uygulanması kapsamında Türkiye ve Rusya sponsorluğunda gerçekleşen operasyonda, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Kızılhaç Örgütü gözlemci olarak yer aldı.²

• Suriye Rejimi

Suriye rejimi 2022 senesi için 5,3 milyar dolarlık (13.325 trilyon Suriye lirası) bir bütçe taslağını onayladı. Yeni bütçe, 2021 senesinde 6,8 milyar dolar olan bütçeyle kıyaslandığında ciddi bir düşüş olarak kaydedildi.³

Suriye rejimi Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad, Suriye ve Sırbistan arasındaki ikili ilişkileri geliştirme yollarını görüşmek üzere Sırbistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Vladimir Maric bir araya geldi. Maric, ülkesinin Suriye'nin terörle mücadele konusundaki başarılarından duyduğu memnuniyeti dile getirdi. İki ülkenin ortak çıkarlarını geliştirmeye istekli olduğunu teyit etti.⁴

Suriye rejimi İçişleri Bakanı Muhammed Al-Rahmoun, 13 Aralık Pazartesi tarihinden itibaren Lübnanlıların Suriye'ye girmesine izin veren bir genelge yayımladı. Giriş şartı Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen sağlık önlemlerine uyulması ve ülkede 72 saatten fazla kalınmaması olarak kayda geçti.⁵

• Fırat'ın Doğusu

PKK, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ile Suriye'nin kuzeydoğusunu birbirine bağlayan gayriresmî Fişhabur-Semelka Sınır Kapısında 15 Aralık Çarşamba günü güvenlik güçlerine molotofkokteyli, taş ve sopalarla saldırdı. Fişhabur Sınır Kapısı Müdürü Şewket Berbiha-

1 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/solution-to-syrian-crisis-possible-with-step-for-step-approach>

2 <https://syrianobserver.com/security/72100/prisoners-exchange-between-syrian-national-army-and-assad-regime.html>

3 <https://www.middleeasteye.net/news/syria-approves-53-bn-budget-2022-economic-crisis-hits-finances>

4 <https://syrianobserver.com/news/71987/mekdad-maric-discuss-relations-between-syria-and-serbia.html>

5 <https://syrianobserver.com/news/71975/syria-ministry-of-interior-allows-conditional-entry-of-lebanese.html>

ri saldırı sonucu bazı güvenlik görevlilerinin ağır şekilde yaralandığını ve bazı itfaiye araçlarının camlarının kırıldığını ifade etti.⁶ PYD'ye bağlı Suriye Devrimci Gençlik Hareketi ve Genç Kadınlar Birliği üyeleri, sınır kapısının Suriye tarafına gelmek suretiyle PKK tarafından düzenlenen saldırıya destek verdi. IKBY yetkilileri, söz konusu bu saldırı nedeniyle Fişahbur-Semelka Sınır Kapısı'nı kapatmaya karar verdi.⁷

Suriye rejimi, YPG bölgeleri ile rejim bölgelerini birbirine bağlayan Rakka'nın güneybatısındaki Tabka geçişini araç ve insan trafiğine tamamen kapattı. Sınır geçidini kapatma sebebine ilişkin henüz bir açıklama yapılmadı. YPG'nin rejim bölgelerine sevk ettiği petrol tankerlerinin geçişlerine ise izin verildi.⁸

PYD'ye yakınlığıyla bilinen Devrimci Gençlik Hareketi (Tevgera Ciwanên Şoresger) adlı grubun, 17 Aralık Cuma günü Suriye'nin kuzeydoğusundaki Derbesiye kentinde Suriye Kürt Ulusal Konseyi ofisini ateşe verdiği bildirildi.⁹

YPG'nin 16 Aralık Perşembe günü Rus uyruklu IŞİD'li ailelere mensup 8 çocuğu Rusya'dan gelen heyete teslim ettiği kaydedildi. YPG daha önce 225 IŞİD'li çocuğu Rusya'ya teslim etmişti.¹⁰

ABD'ye ait iki yeni araç konvoyu 14 ve 16 Aralık'ta Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine askerî ve lojistik malzeme taşıyan bu konvoyların ilki 15 tırdan, ikincisi ise 20 tırdan oluştu.¹¹

• Güney Suriye

Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'ya göre 15 Aralık Çarşamba günü işgal altındaki Golan'dan atılan İsrail füzeleri, Suriye'nin güneyindeki Süveyde vilayetinde bulunan bir hava savunma sistemini hedef aldı. Gerçekleştirilen saldırıda en az bir Suriye askerinin hayatını kaybettiği, çok sayıda askerine yaralandığı bildirildi.¹²

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

İdlib'de yüzbinlerce insanın yaşadığı çadır kentler olumsuz hava koşulları nedeniyle sular altında kalmaya başladı. İdlib'de veri çalışmaları yürüten Suriye Acil Müdahale Koordinatörlüğü Müdürü Muhammed Hallaj yaptığı açıklamada, saha ekibinin yaptığı çalışma sonucu 24 çadır kenti su bastığını, binlerce sivilin çadırının su altında kaldığını tespit ettiklerini söyledi.

6 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/pkk-irak-ile-suriye-arasindaki-sinir-kapisinda-guvenlik-guclerine-saldirdi/2448727>

7 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/16122021>

8 <https://www.syriahr.com/en/231129/>

9 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/17122021>

10 <https://www.rudaw.net/english/world/16122021>

11 <https://www.syriahr.com/en/231170/>

12 <https://www.jpost.com/breaking-news/syrian-soldier-killed-in-alleged-israeli-airstrike-on-syria-688860>

Hallaj, “İdlib’de insani yardım faaliyeti yürüten kuruluşların, zorla yerinden edilen sivillere yönelik çalışmalarını artırması gerekiyor” dedi. Her geçen gün insani krizin arttığını ifade eden Hellaj, oluşan zararı karşılamak için hızlı çözüm üretilmesi gerektiğini vurguladı.¹³

Millî Savunma Bakanlığı (MSB) tarafından 16 Aralık 2021’de yapılan açıklamada Barış Pınarı bölgesinde saldırı hazırlığında olan 2 YPG militanının etkisiz hâle getirildiği belirtildi. 18 Aralık’ta ise yine Barış Pınarı bölgesinde saldırı hazırlığında olan 7 YPG militanın etkisiz hâle getirildiği MSB’nin sosyal medya hesabından duyuruldu.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak’ta 10 Ekim 2021 tarihinde yapılan erken genel seçimlerde 37 sandalye kazanarak parlamentonun ikinci büyük grubu olan Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi liderliğindeki Takaddum ve yapılan son ittifaklarla sandalye sayısını 34’e çıkaran Hamis Hançer liderliğindeki “Azim” koalisyonları, uzun süren görüşmelerin ardından 14 Aralık 2021 tarihinde yaptıkları açıklamayla “hükûmet kurma müzakerelerini ortak bir komiteyle yürüteceklerini” duyurmuştur. Bununla birlikte Halbusi liderliğindeki Takaddum Koalisyonu Sözcüsü Yahya Muhammedavi yaptığı açıklamada, söz konusu komitenin temel görevinin ülkenin istikrarını sağlayacak “gerçek ulusal iş birliği ve ortaklığı inşa etmek” olduğunu vurgulamıştır.¹⁴

Irak Parlamentosunda ilk kez Arap ve Kürt vekillerden oluşan ittifakın kurulduğu aktarılmaktadır. Bu bağlamda Kürtlerden oluşan Yeni Nesil Hareketi Başkanı Şahsuvar Abdulvahit ile Araplardan oluşan İmtidad (Genişleme) Hareketi Başkanı Ala el-Rikabi’nin Bağdat’ta düzenledikleri ortak basın toplantısında “Halk İçin İttifak” isimli oluşumun kuruluşunu ilan ettikleri bildirilmiştir.¹⁵ Basın toplantısında açıklamalarda bulunan Rikabi, Irak Parlamentosunda Arap ve Kürtlerin bir arada olduğu ittifakın ilk kez ilan edildiğini vurgulayarak söz konusu ittifakta Yeni Nesil Hareketi’nden 9, Genişleme Hareketi’nden 9 ve bağımsızlardan 10 milletvekili olmak üzere toplamda 28 milletvekilinin bulunduğunu sözlerine eklemiştir.¹⁶

Sadr Hareketi’nden Riyad el-Mesudi, Sadr Hareketi’nin Irak’ta vuku bulan kriz ve sorunlardan kurtulmanın yolunun çoğunluk hükûmeti kurmaktan geçtiğini savunduğunu belirterek bu kapsamda farklı eğilimlere sahip siyasi gruplarla çeşitli görüşmeler yapıldığını açıklamıştır.¹⁷

13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/idlibde-siddetli-yagis-sonucu-cadir-kentler-sular-altinda-kaldi/2451689>

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-sunniler-ilk-defa-buyuk-koalisyonla-hukumet-kurma-muzakerelerine-katiliyor/2448831>

15 <https://ina.iq/turkmen/29399-badatta-28-kazanan-milletvekilinden-oluan-bir-blok-olaturulduu-ackland.html>

16 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3361126/irak-meclisinde-ilk-kez-arap-ve-kurt-vekillerden-olusan-ittifak-kuruldu>

17 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/The-Sadrist-Bloc-is-keen-to-form-a-majority-government-official-says>

İtalya'nın Bağdat Büyükelçisi Maurizio Greganti, Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin ile görüşme yapmıştır. İkili ilişkilerin ele alındığı görüşmede, NATO Irak Misyonu'na 2022 yılının Mayıs ayından itibaren İtalya'nın başkanlık edeceği belirtilmiştir.¹⁸

Terör örgütü PKK'nın Sincar'da hükûmet faaliyetlerini durdurmaya yönelik çabalarını değerlendiren Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, hükûmetin; istikrar, güvenlik ve insana yakışır bir yaşamı yeniden tesis etmek için yoğun çaba sarf ettiğini belirterek Sincar'da devletin ve hukukun otoritesini sağlamaya ve terör örgütü IŞİD başta olmak üzere aşırılıkçı fikir ve örgütlerle mücadele etmeye devam ettiğini açıklamıştır.¹⁹

Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmet Sahaf, şimdiye kadar 3 bin 556 Iraklı göçmenin Belarus'tan Irak'a geri getirildiğini duyurmuştur. Polonya ve Belarus arasında büyüyen göçmen krizi Polonya'nın mülteci akınına karşı Belarus sınırına jiletli tel çit döşemesi ve olası bir müdahaleye karşın sınıra 12 bin asker göndermesiyle derinleşmiş, Avrupa Birliği (AB) de Belarus'a yaptırım kararı almıştı.²⁰

• Güvenlik

Irak yönetiminin Suriye sınırı boyunca hendek kazarak, gözlem kuleleri inşa ederek, gece görüş kameraları yerleştirerek ve sınıra tel örgü çekerek Irak topraklarına yönelik terör sızmalarını engellemeye çalıştığı duyurulmuştur. Bu kapsamda Irak Silahlı Kuvvetler Komutanlığı Sözcüsü Tümgeneral Yahya Resul, Suriye sınırında güvenliği arttırmaya yönelik çalışmaların yüzde 80 oranında tamamlandığını ve devam ettiğini açıklamıştır.²¹

Irak Ordusu, birçok diplomatik misyona ev sahipliği yapan Yeşil Bölge'nin saldırıya uğradığını duyurmuştur. İki Katyüşa roketiyle yapılan saldırıda, bir roketin C-RAM savunma sistemi tarafından havada imha edildiği ve diğer roketin bir anıtın yanına düşerek sadece çevresel bir zarara sebep olduğu kaydedilmiştir.²² Saldırıların geçen hafta ABD'nin savaş misyonunun artık sona erdiğini belirten açıklamalardan sonra yapıldığına dikkat çekilmektedir.²³

ABD Ulusal Güvenlik Konseyi Ortadoğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk ve beraberindeki heyet başkent Bağdat'ı ziyaret ederek Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya gelmiştir. Görüşmede iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve Irak'taki koalisyon güçlerinin görev süresinin sonlanması ve Irak güvenlik güçlerinin güçlendirilmesi konuları ele alınmıştır.²⁴

18 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Italy-to-head-NATO-Mission-in-Iraq-next-May>

19 <https://ina.iq/eng/16202-al-kadhimi-we-will-continue-to-impose-the-authority-of-the-state-and-the-law-in-sinjar-.html>

20 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/13122021>

21 <https://www.basnews.com/tr/babat/729880>

22 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/19/baghdads-green-zone-hit-by-two-katyusha-rockets>

23 <https://www.arabnews.com/node/1989336/middle-east>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/728991>

Irak Güvenlik Kuruluna bağlı heyetin, Irak-ABD stratejik ilişkilerinin detaylarını ele almak için Irak'ın Anbar vilayetinde bulunan Ayn el-Esad Askerî Hava Üssü'nü ziyaret ettiği bildirilmiştir. Güvenlik Medya Ağından yapılan açıklamada "ABD askerleri üste bulunan askerî teçhizatları Irak Ordusuna teslim edecek" ifadeleri kullanılmıştır.²⁵

• Ekonomi

Irak Ticaret Bakanı Ala el-Cuburi, Pakistan'ın Bağdat Büyükelçisi Ahmed Emced Ali ile ekonomik ortaklığı güçlendirme ve özel sektörü harekete geçirme gündemi üzerine görüşmüştür.²⁶

Irak Petrol Bakanı İhsan Abdul Cabbar İsmail, Meysan sahalarının üretim kapasitesini artırmak için Bazarkan petrol sahasında yer alan üç gaz izolasyonu projesini de kapsayan bir dizi kapasite geliştirme projesinin açılışını yapmıştır.²⁷ Ayrıca Irak sondaj şirketinin Irak'ın Meysan vilayetinde "Amara 19" adlı yeni bir petrol kuyusu açmaya başladığı ifade edilmiştir. Söz konusu kuyunun ise Irak devletine ait Meysan Petrol Şirketi tarafından işletileceği kaydedilmiştir.²⁸

Irak hükûmetinin ülke genelinde bin okul inşası için Çin ile 15 sözleşme imzaladığı duyurulmuştur. Başbakan Kazımî'nin ofisinden yapılan yazılı açıklamada, sözleşmelere ilişkin bilgi verilerek Power China Şirketi ile 679, Sinotec Şirketi ile de 321 okul inşası için 15 sözleşme imzalandığı belirtilmiştir. Ayrıca sözleşmelerin başkent Bağdat'ta Başbakan Kazımî'nin huzurunda imzalandığı ifade edilmiştir.²⁹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Erbil Belediye Başkanı Nabız Abdülhamid Irak'ta şiddetli yağışların yol açtığı sel baskınlarında en az 12 kişinin hayatını kaybettiğini açıklamıştır. Yoğun sele maruz kalan Erbil'de sivil savunma departmanından Şevket Tahsin, kurtarma operasyonlarının sürdüğünü ve yetkililerin çok sayıda kayıp kişiyi aramaya devam ettiğini kaydetmiştir.³⁰ Ayrıca IKBY Yatırım Kurulu Başkanı Muhammed Şükri selden etkilenenler için insani yardım kampanyası başlattıklarını ve sadece iki yatırımcının selden etkilenenlere 600 milyon Irak dinarı bağışladığını vurgulamıştır.³¹ Ayrıca Başbakan Kazımî de sel felaketine yönelik tedbirlerin alınacağını duyurmuştur.³²

25 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1865543136966218>

26 <https://ina.iq/eng/16135-iraq-and-pakistan-discuss-strengthening-economic-partnership-and-activating-the-private-sector.html>

27 <https://ina.iq/eng/16063-the-minister-of-oil-inaugurates-development-projects-in-bazargan.html>

28 <https://www.shafaq.com/en/Economy/Iraq-to-drill-a-new-oil-well-in-Maysan>

29 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/161220211>

30 <https://edition.cnn.com/2021/12/17/middleeast/iraq-flash-floods-intl/index.html>

31 <https://shafaq.com/en/Kurdistan/KRG-launches-a-relief-campaign-to-aid-those-affected-by-the-floods>

32 <https://ina.iq/eng/16208-al-kadhimi-we-will-take-the-necessary-measures-to-face-the-wave-of-floods-.html>

Norveç Mülteci Konseyi Irak'ta yaptığı araştırma sonucunda kuraklıktan etkilenen bölgelerde yaşayan her iki aileden birinin gıda yardımına ihtiyaç duyduğunu ve buralarda yaşayan ailelerin beşte birinse herkese yetecek miktarda gıdaya sahip olmadığını kaydetmiştir. Söz konusu araştırmanın Irak'ın Anbar, Basra ve Ninova vilayetlerinin de aralarında yer aldığı yedi vilayetteki 2 bin 806 evle yapılan görüşmelere dayandırıldığı belirtilmiştir. Geçen kasım ayında da Dünya Bankası, Irak'ın iklim değişikliği nedeniyle 2050 yılına kadar su kaynaklarında yüzde 20'lik bir düşüşe maruz kalabileceği konusunda uyarıda bulunmuştu.³³

Irak İstatistik Merkezinin tahminleri, 2021 yılının sonuna kadar ülke nüfusunun 41 milyonu aşacağını ön görmektedir. Planlama Bakanlığı sözcüsü Abdul Zahra el-Hindavi, artan nüfusa rağmen en yoğun vilayetin Bağdat olduğunun altını çizmiştir.³⁴

Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı Sözcüsü Seyf el-Bedir ülkede yeni tip koronavirüs (Covid-19) varyantı "Omicron" vakası olmadığını duyurmuştur. Diğer yandan Irak'ın Covid-19 vaka sayısı bakımından dünyada 25. sırada olduğu kaydedilmiştir.³⁵

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet, Azim Koalisyonu Lideri Hamis Hancer ile görüştü. Heyette, Türkmen Vefa Hareketi Başkanı Feryat Tuzlu, Irak Türkmen Adalet Partisi Başkanı Sabah Hüseyin, Türkmen Karar Partisi Başkanı Kerim Zeynel ve ITC Başkan Yardımcısı ve Selahattin İl Başkanı Heytem Muhtaroglu yer aldı. Görüşmede, "Seçim Sonrası Siyasi Süreci" ele alındı. Bağdat'ta gerçekleşen görüşmede Turan, Irak'ta geniş katılımlı bir hükûmetin kurulması gerektiğini vurguladı. Irak'ta hükûmet kurma sürecinin hassas olduğunu belirterek, Hancer ile de bu önemli süreci ve Kerkük'ü görüşmelerini aktardı. Irak'ta geniş katılımlı, adil ve ortak bir hükûmetin kurulmasının önemli olduğunu vurgulayan Turan, hükûmet kurma sürecinde Kerkük'ün Bağdat ile Erbil arasında pazarlık konusu olmamasını istedi. Son 4 yıldır Kerkük'te güvenliğin Irak federal güçler tarafından iyi bir şekilde sağlandığını hatırlatan Turan gerek güvenlik gerek idare konusunda Bağdat'ın dışında hiç kimsenin müdahalesini istemediklerini kaydetti. Turan ayrıca 10 Ekim'de yapılan seçimlerle Irak Meclisine giren Türkmen milletvekillerinin tüm Türkmenleri temsil ettiğini dile getirdi.³⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet, Takaddüm Koalisyonu lideri Muhammet Halbusi ile görüştü. Gerçekleşen görüşmede seçimler sonrası

33 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/16122021>

34 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-population-to-grow-to-41million-by-the-end-of-2021-Baghdad-most-populous-governorate>

35 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/No-Omicron-in-Iraq-Ministry-of-Health-confirms>

36 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesi-hukumet-kurma-surecinde-kerkukun-pazarlik-konusu-olmamasini-istiyor/2447395>

Irak'taki siyasi durum ve yeni hükûmetin kurulması için atılan adımlar ele alındı. Taraflar, Irak halkının beklentilerini karşılayacak ve tüm etnik grupların haklarını savunan yeni bir hükûmetin kurulması yönünde mutabık kaldı.³⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, "Kurulacak mutabakat hükûmeti müzakereleri, Irak halkının beklentilerini yerine getirmeyeceği için biz Türkmenler de bu girişimi reddediyoruz" dedi. Başbakan adayının seçimlerde en fazla milletvekili çıkaran Sadr kitlesinden olamayacaksa da en azından Sadr'ın desteklediği bir aday olması da önemlidir açıklamasında bulunan Salihi, Türkmenler son seçimi iyi değerlendiremediklerini belirterek, "Seçime daha ciddi ve planlı katılıp parlamentoya daha çok milletvekili sayısı ile girme şansını yakalama imkânı olabilirdi. Her şeye rağmen Irak genelinde muhtelif koalisyonlardan kazanan toplam milletvekili sayımız 7'dir ve bu milletvekilleriyle parlamentoda Türkmen grubunu oluşturulacağını kaydetti. Salihi ayrıca, ulusal bir hak olarak cumhurbaşkanı yardımcılığı ve kurulacak kabinede seçim hakkı olarak ta bir bakan Türkmenlerin hakkı olduğunu da vurguladı.³⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet Bağdat'ta, Sivil Ulusal Cephesi Başkanı ve eski Başbakan İyad Allavi ile görüşme gerçekleştirdi. Turan görüşmede, Allavi'nin başbakan olduğu dönemde ülkenin birliğinin korunmasında ve etnik gruplar arasında eşit şekilde davrandığını dile getirdi. Allavi ise, Irak devleti kurulduğundan bu yana Irak Türkmenleri Irak'a bağlı, yurtsever ve Irak toplumunun saygın bir kesimi olduklarını ifade etti. İkili ayrıca, dar çıkarlar yerine ülkenin yüksek çıkarlarına öncelik verilmesi gerektiğini vurgulayarak, Irak halkının yaşam koşullarında bir atılım beklediğini, hükûmet temsilindeki bileşenlerin haklarına riayet edilmesini, mezhepçiliği reddetmeyi ve siyasete saygı duymayı vurguladılar.³⁹

Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ni (IKBY), Kerkük petrollerinden günlük 100.000 varil petrol ihraç etmekte suçladı. Kerkük'te Irak federal güçlerinin kontrolünden olmayan bölgelerde bulunan petrol kuyularından elde edilen petrolün kabul edilemez bir durum olduğunu açıklayan Cuburi, "önümüzdeki dönemde planlanan Kürt güçlerinin bölgeye girmesiyle Kerkük petrol kuyuları kontrolleri altına almaktan endişe duyuyoruz" ifadesinde bulundu. Cuburi ayrıca, Kerkük'te güvenlik boşluğunu gidermek için federal merkezî hükûmete bağlı en az 2 tugaya ihtiyaç olduğunu da vurguladı.⁴⁰

Kerkük İstinaf Mahkemesi Başkanı Kasım Muhammed Selman, Kerkük'te bütün etnik gruplar kardeşçe yaşadıklarını ve aralarında herhangi bir sorunun olmadığını vurguladı. Mah-

37 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/turkmeneli/item/35909-itc-baskani-hasan-turan-baskanligindaki-heyet-halbusi-ile-gorustu.html>

38 <https://shafaq.com/ar/سياسة/التركمان-يرفضون-حكومة-توافقية-ويطالبون-بوزارة-ونائب-الرئيس>

39 <https://www.facebook.com/1419723164933463/posts/3030253580547072/>

40 <https://alahadnews.net/2021/12/19/محافظ-كركوك-يتهم-حكومة-الإقليم-بإستحوار>

kemedeki davaların çoğu; birinci derece terör ve uyuşturucu davaları olduğunu kaydetti. Uyuşturucu bağımlıları ülke genelinde çoğalmaya ve bu kötü durumun önüne geçilmezse toplumu felakete sürükleyeceğini ifade etti.⁴¹

• Güvenlik

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanlığından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Reşat nahiyesine bağlı Gebbe köyünde bulunan terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyonu düzenlendiğini bildirildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Terör Yasası'nın 4. maddesi kapsamında aranan 2 IŞİD üyesinin tutuklandığı kaydedildi.⁴²

IŞİD Karşıtı Uluslararası Koalisyon Güçlerinden yapılan açıklamaya göre, Irak Kürt Bölgesi Yönetimi (IKBY) Anti-Terör Birimi tarafından Erbil'de bir yerleşim yerine operasyon düzenlendiğini bildirdi. Terör örgütü IŞİD'e silah temin eden 2 kişinin tutuklandığı yapılan açıklamada, "Bu tür operasyonların amacı, IŞİD'in silah kaçakçılığı yapmasına ve silah taşımaya engel olmaktır" ifadesi yer aldı.⁴³

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Erbil Valisi Ümit Hoşnav, yerel basına yaptığı açıklamada Erbil'de şiddetli yağışlardan dolayı birçok mahalle ve bölgede su taşkınları ve sel meydana geldiğini söyledi. Vatandaşların uykudayken evlerinin su altında kaldığını, bu yüzden can kaybının yüksek olduğunu belirten Vali Hoşnav, durumun kontrol altına alındığını kaydetti. Erbil Kaymakamı Nebez Abdülmecid de basına yaptığı açıklamada, sel felaketinde biri Türk vatandaşı olmak üzere 11 kişinin yaşamını yitirdiğini bildirdi. Abdülmecid, hayatını kaybeden Türk vatandaşının kimlik bilgilerine ilişkin ise detay vermedi. Selden en çok etkilenen Erbil'in Kuştepe Belde-si Müdürü Star Ağa Ömer ise 100 ev ve 60 dükkânın tamamen su altında kaldığı, 200 aracın da kullanılmaz hâle geldiği bilgisini verdi.⁴⁴

Türk Kızılayı, Erbil'de bulunan bir köy okulundaki öğrencilere kırtasiye malzemesi, okul çantası ve kışlık elbise yardımında bulundu. Türk Kızılay Irak Delegasyon Başkanı Ferhat Sürmeli, yardıma ilişkin sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında, faaliyetin Irak Kızılay'ı ve Türkiye Maarif Vakfı iş birliğinde gerçekleştirildiğini kaydetti.⁴⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Türkiye Temsilcisi Mehmet Tütüncü, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği (ITKYD) Ankara Şubesi yeni Başkanı Cihat Eroğlu ve beraberindeki heyeti kabul etti. Kabul sırasında, geçtiğimiz günlerde Ankara'da hakkın rahmetine kavuşan ITKYD Ankara Şube Başkanı Mahmut Kasapoğlu'nun önemli rolüne değinildi. Tütüncü,

41 <https://www.nasnews.com/view.php?cat=76248>

42 <https://alahadnews.net/2021/12/18/2-ار-المادة-4-ار-لقبض-على-ثلاثة-مطلوبين-وفق-المادة-4-ار-2>

43 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1864172790436586/>

44 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23330-erbil-de-sel-11-kisinin-olumune-neden-oldu.html>

45 https://twitter.com/frht_srml/status/1470787567499022339/photo/4

derneğin yeni başkanı olarak seçilen Cihat Eroğlu'na ve yönetim kurulu üyelerine başarılar diledi.⁴⁶

Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok, Keçiören İlçesi Sancaktepe Mahallesi'nde Türk Halk Müziği sanatçısı ve besteci Kerküklü Abdurrahman Kızılay'ın ismini taşıyan parkın açılışını gerçekleştirdi. Açılıшта konuşma yapan Altınok, "Abdurrahman Kızılay, Türkmen davasına sesiyle hizmet eden bir millî sanatçıydı. Türkmeneli için çok yanık söyledi. Çünkü çileyle dolu bir mücadele hayatı vardı. Abdurrahman Kızılay'ın yüreğini açsanız içinden Türkmeneli çıkardı" dedi. Açılıшта konuşma yapan Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Abdurrahman Kızılay'ın Kerkük türkülerini nasıl duyurduğuna, millî mücadelemize nasıl destek olduğuna ve Irak Türklerinin Türkiye'de tanınmasına sebep olduğuna değindi. Salihi ayrıca, "Türkiye'de yaşayan Türkmen vatandaşlarımızın bir an önce kendi yurtlarına dönüp, öz topraklarında yaşaması gerekmektedir. Türkmeneli bölgesini bırakıp, yurdumuza yabancıların girmesine izin vermemeliyiz. Aksi takdirde bölgemiz başkalarının eline geçer ve gerçek sahibi olduğumuz yerlerden sürülürüz" diyerek sözlerini noktaladı. Park açılışına, Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok, (ITC) Türkiye Temsilcisi Mehmet Tütüncü'nün yanı sıra Abdurrahman Kızılay'ın ailesi ve akrabaları, siyasi parti temsilcileri ve birçok vatandaş katıldı.⁴⁷

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

15 Aralık tarihinde Yeni Nesil Hareketi (YNH) Başkanı Şahsuvar Abdulvahit başkanlığında Halk İçin İttifak isimli bir koalisyon kurulmuştur. Yeni koalisyon, YNH, İmtidad Hareketi, Bağımsız Millî Grubu ve bazı bağımsız milletvekillerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Bu vesileyle koalisyon toplamda 28 milletvekiline ulaşmıştır. Bu sayının yeni parlamento kurulana kadar 40'a çıkması beklenmektedir. Koalisyonun başkanı olarak Şahsuvar Abdulvahit, koalisyonun Irak'ta oluşturulacak yeni hükûmete katılmayarak parlamentoda güçlü ve etkin bir muhalefet cephesi yoluna devam edeceğini açıklamıştır. Süleymaniye'de düzenlenen basın toplantısında Abdulvahit, tartışmalı bölgelerin geleceği ve Irak Anayasası 140. maddesinin uygulanmasının, Peşmerge maaşının Irak Ordusu ile denkleştirilmesinin koalisyonun ilkeleri olduğunu vurgulamıştır.⁴⁸ Bu koalisyon hem Kürt hem Arap partileri içermesinden dolayı 2003 yılından beri bir ilki temsil etmektedir. Ayrıca koalisyonun başkanı da genç bir Kürt liderdir. Adından ilham aldığı gibi YNH, yeni neslin hareketi olarak yeni strateji ve taktikler ile siyasette eski nesillere ve oturmuş düzene meydan okuyacağı öne sürülmektedir.

46 <https://twitter.com/itcturkiye/status/1471214318918197252/photo/1>

47 https://www.kecioeren.bel.tr/unlu_besteci_abdurrahman_kizilayin_ismi_kecioerende_yasayacak-1566-haber.html

48 <https://nrttv.com/detail/5862#link>

ABD Ulusal Güvenlik Müsteşarlığı Ortadoğu ve Afrika Direktörü Brett McGurk IKBY'yi ziyaret etmiştir. Bağdat'ta resmî temaslarda bulunduktan sonra McGurk, 13 Aralık'ta Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani ve Kürdistan Yurtseverler Birliği Eş Başkanı Bafel Talabani ile ayrı ayrı bir araya gelmiştir. ABD Bağdat Büyükelçisi Matthew Tueller ile Erbil Başkonsolosu Robert Palladino'nun da hazır bulunduğu görüşmelerde McGurk, ABD'nin IŞİD'in yenilgiye uğratılması konusunda IKBY ve Irak'a sunduğu desteği teyit etmiştir. Neçirvan Barzani de ABD'nin IKBY ve Irak'a yaptığı yardımların önemine değinmiştir. Başkent Erbil'de gerçekleşen görüşmelerde Irak'taki seçim sonuçları, seçimden sonraki süreç ve yeni kurulacak hükûmet gibi konu başlıkları ele alınmıştır. Ayrıca Irak'taki ekonomik ve askerî durum ile son IŞİD saldırıları değerlendirilmiştir. Peşmerge ile Irak Ordusu arasındaki koordinasyon ile Erbil-Bağdat ilişkileri de görüşmelerin başka bir başlığı olmuştur. Bölgesel durum ile Suriye'deki Kürtlerin durumu hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.⁴⁹ Elde edilen bilgilere göre Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ile KYB'nin hükûmet kurma konusunda üzerine düşen görevleri yerine getirmesi için iki lideri ziyaret eden McGurk, Irak'ın yeni hükûmetiyle ilgili Barzani ve Talabani'ye gerekli bilgi ve açıklamalarda bulunmuştur.

KDP ve KYB heyetleri, Bağdat'taki siyasi liderlerle ayrı ayrı görüşmeye devam etmektedir. Kubad Talabani başkanlığındaki KYB heyeti Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ve Ulusal Hikmet Akımı Lideri Ammar Hekim ile bir araya gelmiştir. KDP Politbüro üyesi Hoşyar Zebari başkanlığındaki KDP heyeti ise Takaddum Koalisyonu Başkanı Muhammed el-Halbusi ile bir araya gelmiştir.⁵⁰ 12 Aralık'ta gerçekleştirilen görüşmelerde Bağdat'ta meydana gelen gelişmeler ve IKBY ile Bağdat ilişkileri üzerine konuşulmuştur. Peşmerge ile Irak Ordusu arasında askerî iş birliğinin önemine değinilen görüşmelerde güvenlik boşluğunun bir an önce doldurulması gerektiği vurgulanmıştır. Görüşmelerde 10 Ekim genel seçimlerinin sonuçları ve Irak'ta kurulacak yeni hükûmetin nasıl olabileceği de masaya yatırılmıştır.⁵¹

• Ekonomi

IKBY Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Danışmanı Fethi Muhammed, IKBY'nin 2021 yılının 11 ayında 101 bin arabayı ithal ettiğini açıklamıştır. İthal araçların tamamının IKBY'ye bağlı şehirlerde satılacağını vurgulayan Muhammed, geçen seneye göre daha fazla araba ithal edildiğini belirtmiştir.⁵²

IKBY'nin kasım ayı memur maaşlarını tamamen dağıtmadığı bildirilmiştir. NRT televizyon kanalına konuşan IKBY Parlamentosu Yeni Nesil Hareketi (YNH) Grup Başkanvekili Yardımcısı Kava Abdullah "Durum böyle devam ederse IKBY'de memur maaşı 50 günde bir yatacak"

49 <https://esta.krd/117051/>

50 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/214094-عزراقيبيكان-دمكمن-لايمنة-لافتوگۆ-لمگهل-لايمنة-عزراقيبيكان-دمكمن>

51 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/181185>

52 <https://bwar.news/?per=posts&pewakraw=view&id=1563>

sözleriyle durumu değerlendirmiştir. Abdullah, KDP'nin Erbil ve Duhok gelirlerine, KYB'nin ise Süleymaniye gelirlerine el koyduğunu öne sürmektedir.⁵³ IKBY Maliye Bakanlığı ise aralık ayı gelirlerinin kasım ayı için memur maaşlarını ödemeye yeterli olacağını açıklamaktadır.⁵⁴

• Güvenlik

IKBY ile Suriye'nin kuzeydoğusu arasındaki tek sınır kapısı olan Fişhabur-Semelka Sınır Kapısı'nda 15 Aralık'ta gösteri düzenleyen kitle, Fişhabur tarafındaki güvenlik güçlerine saldırmıştır. Fişhabur Sınır Kapısı Müdürü Şevket Berbihari, yaklaşık 3 aydır Fişhabur-Semelka Sınır Kapısı'nda çadır kuranların güvenlik güçlerine yönelik taşlı ve molotofkokteylli saldırılarından dolayı bazı güvenlik görevlilerin yaralandığını duyurmuştur. Konu hakkında yazılı bir açıklama yapan Berbihari, "Yaklaşık 3 aydır terör örgütü PKK'nın kararı ile IKBY ile Suriye arasındaki Semelka Sınır Kapısı'nda iki çadır kurulmuştur. Bu çadırlarda PKK'nın bayrak ve flamaları ile asılırken göstericiler IKBY'ye karşı slogan atmaları yönünde teşvik edilmektedir" ifadelerini kullanmıştır. Berbihari, "15 Aralık'ta ise yüz kişilik bir grupla halkın ve Semelka Asayiş güçlerinin gözleri önünde molotof, sopa ve taşlarla Fişhabur-Semelka arasındaki köprüde güvenlik güçlerimize saldırdılar. Saldırı neticesinde bazı güvenlik görevlileri ağır yaralandı, itfaiye aracının camları kırıldı" demiştir. Ayrıca Berbihari, "PKK'nin buradaki amacı sadece kaos yaratmak, Suriye'nin kuzeyinde yaşayanların durumunu kötüleştirmek ve halkın çıkarlarını engellemektir. Fişhabur Suriye'nin kuzeyinde yaşayanların ihtiyaçlarını karşıladıkları tek yoldur. Dolayısıyla PKK Fişhabur Sınır Kapısı yolunu kapatarak Suriye halkına zarar veriyor. Sınır kapısının geliş gidişlere kapanmasından kendileri sorumlu olacak" sözlerini kullanmıştır. Çadır eylemi yapan grup, IKBY'de hayatını kaybeden terör örgütü PKK mensuplarının cenazelerini talep etmektedir. Eyleme destek amacıyla PKK'nın Suriye uzantısı PYD'ye bağlı Suriye Devrimci Gençlik Hareketi ve Genç Kadınlar Birliği üyeleri aynı günde Semelka Sınır Kapısı'na gelerek güvenlik güçlerine saldırmıştı.⁵⁵

IKBY Peşmerge Bakanlığı, IKBY Başkanlığı tarafından tüm cephe komutanlıkları ile tabur ve birlik komutanlıkları için termal kamera temin edildiğini açıklamıştır. 12 Aralık'ta yapılan açıklamada, Peşmerge subaylarının termal kameraların kullanımı için başlatılan kurslara katıldığı ve uzmanlar tarafından eğitildiği belirtilmektedir.⁵⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Erbil'de 16-17 Aralık gecesi etkili olan yağışın sele yol açmasıyla 12 kişinin hayatını kaybettiği bildirilmiştir. Hayatını kaybedenler arasında 10 aylık bir çocuk, 1 Türkiye vatandaşı, 3 Iraklı Arap ile 1 itfaiyeci bulunmaktadır. Konu ile ilişkin Erbil Valisi Ümid Hoşnav, "Erbil Dara Tu nahiyesine bağlı mahallelerde sabah saat 04.00'ten beri yoğun sel var. Sel sonucu büyük can

53 <https://nrttv.com/detail/5834>

54 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=198993>

55 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/16122021>

56 <https://esta.krd/116105/>

ve mal kaybı yaşandı. Sel olan yerlerde ekipler kolaylıkla giremiyor. Bütün ekipler çalışıyor ama halk da yardım etmeli” sözlerini kullanmıştır. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, “Maa-lesef şiddetli yağışlar nedeniyle Erbil’in çeşitli köy ve ilçelerinde meydana gelen sel ve su baskınları çok sayıda vatandaşımızın hayatlarını kaybetmesine neden oldu. Selde halkımızın maddi kayıpları da oldu” sözleriyle sel felaketini değerlendirmiştir.⁵⁷ Erbil’e yakın bitirilmeyen bir baraj projesinin duvarının yıkılmasıyla sel felaketinin büyüdüğü iddia edilmektedir. Speda televizyon kanalı ve Kürdistan İslami Birliği’ne (Yekgirtu) bağlı yardımlaşma dernekleri, sel felaketi mağdurlarına yardım için kampanya başlatmıştır. Halepçe’de de “Halepçe’den Erbil’e bir vefa” sloganı ile yardım kampanyası başlatılmıştır.⁵⁸

IKBY’de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 389 bin 437’ye yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 6 bin 987 olarak kaydedilmiştir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 374 bin 654’e ulaşmıştır.⁵⁹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Riyad’da gerçekleşen 42. KİK Zirvesi’nde ülkelerin Lübnan’a, Hizbullah’ın terör operasyonları yürütmesini engellemesi, ordusunu güçlendirmesi ve silahlara yalnızca meşru devlet kurumlarının sahip olmasını sağlaması için çağrıda bulunulduğu belirtildi.⁶⁰ Ayrıca, Suudi Arabistan bölgedeki gerginliğin azaltılmasını sağlamak için İran’a somut adımlar atması için çağrı yaptı.⁶¹ Velihaht Prens Muhammed bin Selman’ın Cidde Merkez Projesi planını ve temel özelliklerini zirve sırasında sunduğu ifade edildi. Buna göre projenin 75 milyar riyal (19,99 milyar dolar) değerinde yatırımı içerdiği belirtildi.⁶² Zirvede Yemen, Suriye ve Libya gibi bölgelerde siyasi çözümün sağlanması için efor sarf edilmeye devam edilmesi gerektiği ifade edildi.⁶³

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan, İran’ın nükleer anlaşmanın diğer taraf ülkeleriyle söz konusu anlaşmanın yeniden canlandırılması için yürüttüğü müzakerelerde “oyalama taktiği” izlediğini ifade ederek, yakın gelecekte bir ilerleme kaydedilmesini umduklarını belirtti.⁶⁴

57 <https://esta.krd/117465/>

58 <http://speda.net/index.php/ku/news/kurdistan/71790>

59 <https://www.rudaw.net/sorani/health/181220211>

60 <https://www.reuters.com/world/middle-east/gcc-calls-lebanon-prevent-hezbollah-conducting-terrorist-operations-2021-12-14/>

61 <https://www.reuters.com/world/middle-east/gulf-summit-aims-signal-solidarity-amid-iran-tension-2021-12-14/>

62 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-crown-prince-launches-jeddah-central-project-state-news-agency-2021-12-17/>

63 <https://www.middleeastmonitor.com/20211214-gulf-summit-set-to-open-in-riyadh-after-prosperous-reconciliation/>

64 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-foreign-minister-says-iran-stalling-vienna-talks-hopes-progress-2021-12-14/>

Suudi Arabistan, Hindistan merkezli uluslararası bir İslami diriliş hareketi olduğu ifade edilen Tablighi Jamaat'ı topluma tehdit oluşturabileceği ve terörizme kapı aralayabileceği sebebiyle yasakladığını açıkladı. İslami İşler Bakanlığının cuma hutbelerinde halka bu konuda uyarı yapılmasının ardından bu kararın alındığı ifade edildi. Tablighi Jamaat ile bağlantılı grupların da Suudi Arabistan topraklarında yasaklandığı belirtildi.⁶⁵

Suudi Arabistan'ın Afganistan'a yapmayı planladığı insani yardım kapsamında ilk sevkiyat olan iki yardım uçağının Afganistan'a ulaştığı açıklandı. Kargonun 1647 gıda paketi ve 192 barınak çantası içerdiği ifade edildi. Kral Selman İnsani Yardım ve Destek Merkezi tarafından koordine edilen operasyon kapsamında Afgan halkına 6 kargo uçağı içerisinde toplam 5022 gıda paketi ve 576 barınak çantası teslimi dileceği belirtildi.⁶⁶

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu 14-15 Aralık tarihlerinde BAE'ye resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaretin, BAE Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayid Al Nahyan'ın daveti üzerine geldiği belirtildi. Bakan Çavuşoğlu BAE ziyareti kapsamında mevkidaşı Abdullah bin Zayid, BAE Başbakanı ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum ve Veliaht Prens Muhammed bin Zayid ile ayrı ayrı ikili görüşmeler gerçekleştirdi. Ekonomi ve ticaret başta olmak üzere iki ülke arasında çeşitli alanlardaki ilişkilerin ve iş birliğinin geliştirilmesi üzerine durulduğu ifade edildi. Görüşme vesilesiyle her iki ülkenin diplomasi akademileri arasında iş birliği mutabakat zaptı imzalandığı duyuruldu. Ziyaret sebebiyle BAE'de bulunan Bakan Çavuşoğlu burada Dubai Türk İş Konseyi üyeleriyle de bir araya geldi. Dışişleri Bakanı aynı gün Dubai Expo 2020 fuar alanına giderek Türkiye'nin yanı sıra Azerbaycan, Özbekistan ve BAE sergi alanlarını ziyaret etti.⁶⁷

BAE Başkan Yardımcısı ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum ülkesinin Körfez İşbirliği Konseyinin Riyad'da düzenlenen 42. toplantısına katılan heyetine başkanlık etti. Geniş kapsamlı BAE heyetinde Başbakan Yardımcısı ve Başkanlık İşlerinden Sorumlu Bakan Mansur bin Zayid Al Nahyan, Kabine İşlerinden Sorumlu Bakan Muhammed bin Abdullah Al Gergawi, Mali İşlerden Sorumlu Devlet Bakanı Muhammed Hadi Al Hussaini, Enerji ve Altyapı Bakanı Suhail bin Muhammed Al Mazrouei, Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Devlet Bakanı Reem bint Ibrahim Al Hashemy gibi üst düzey isimler yer aldı.⁶⁸

ABD'li yetkililer BAE'nin iki ülke arasında imzalanan ve F-35 savaş uçağı alımını da kapsayan 23 milyar dolarlık anlaşmadan çekilebileceğini belirtti. The Wall Street Journal'a konuşan ABD'li kaynaklar, BAE hükûmetinden yetkililerin anlaşmayı durdurmayı planladıklarını ABD

65 <https://www.middleeastmonitor.com/20211213-saudi-bans-tablighi-jamaat-branded-a-gate-of-terrorism/>

66 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=2313406>

67 <https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-birlesik-arap-emirlikleri-ni-ziyareti--14-15-aralik-2021.tr.mfa>

68 <http://wam.ae/en/details/1395303003130>

tarafına bildirdiklerini söyledi. Söz konusu hareketin ABD'nin yüksek teknoloji silahların satımında Çin'in casusluk faaliyetlerin kaçınmak için koyduğu güvenlik gereksinimlerinden kaynaklandığı ifade edildi. Abu Dabi'nin söz konusu güvenlik önlemlerini çok zahmetli ve ulusal egemenliği tehdit edici bulundu belirtildi.⁶⁹

BAE'li eski ralli pilotu Muhammed bin Sulayem, Uluslararası Otomobil Federasyonunun (Fédération Internationale de l'Automobile) yeni başkanı olarak seçildi. 1983-2002 yılları arasında aktif sporculuk yapan bin Sulayem 14 kez Ortadoğu Ralli şampiyonluğu kazanmıştır. Muhammed bin Sulayem Formula 1 organizasyonunun yönetim organı olan federasyonun 4 yıl süreyle başkanlığını yapacak. Bin Sulayem, üyelerin %1,76'sının çekimser kaldığı oylamada, oyların %61,62'sini alarak başkan seçildi.⁷⁰

BAE'li Abu Dhabi Ports Group adlı şirket ile Ürdün'ün Aqaba Development Corporation arasında Akabe'de turizm, lojistik, ulaşım ve dijital altyapıyı geliştirmek için çok sayıda stratejik ortaklık anlaşması imzalandığı duyuruldu. Yapılan anlaşmalar kapsamında Kral Hüseyin Uluslararası Havaalanı, Marsa Zayed yolcu terminalinin geliştirilmesi gibi çeşitli projelerin yer aldığı belirtildi.⁷¹

• Katar

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani kırk ikincisi düzenlenen Körfez İşbirliği Konseyi Zirvesi için Riyad'a gitti. Emir Temim burada Suudi Veliaht Prens Muhammed bin Selman tarafından karşılandı. Emir Temim bin Hamed zirveye katılan iki ülke liderinden biri olarak dikkat çekti. 14 Aralık'ta gerçekleştirilen toplantı Körfez krizini sonlandıran Al Ula Zirvesi sonrası yapılan ilk KİK toplantısı olması sebebiyle de önem arz etti.⁷²

Katar ve Avrupa Birliği'nin (AB) Afganistan'da tehdit altında olan insanların tahliyesi için işbirliği yapmak üzere anlaşığı duyuruldu. Açıklama Almanya'nın yeni Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock tarafından yapıldı. Söz konusu anlaşmanın AB dışişleri bakanlarının Brüksel'deki aylık toplantısı sırasında gerçekleştiği belirtildi. Toplantıda AB üye ülkeleri dış işleri bakanları Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman Al Sani ile bir görüşme gerçekleştirdi.⁷³

• Yemen

Husilerin, İran'ın Sanaa Büyükelçisi Hassan Irlo'nun geri gönderilmesi için Suudi Arabistan'dan geçiş izni istediği ifade edildi. Söz konusu gelişmenin ilk olarak Husiler ile İran ara-

69 <https://www.wsj.com/articles/united-arab-emirates-threatens-to-pull-out-of-23-billion-f-35-drone-deal-with-u-s-11639491997>

70 <https://www.formula1.com/en/latest/article.mohammed-ben-sulayem-elected-fia-president-as-jean-todt-steps-down.18MHii2XOWa3H51vx8TKCE.html>

71 <https://www.thenationalnews.com/business/2021/12/19/ad-ports-signs-agreements-with-jordans-aqaba-development-corporation/>

72 <https://www.dohanews.co/qatars-amir-tamim-arrives-in-riyadh-for-first-gcc-summit-since-rapprochement/>

73 <https://www.dohanews.co/qatar-eu-agree-to-evacuate-more-at-risk-people-from-afghanistan/>

sında bir gerginlikten kaynaklandığı ileri sürülse de⁷⁴ daha sonrasında bunun İranlı diplomatın koronavirüse yakalanması ve tedavi görmek için İran'a gitmek istemesi nedeniyle ortaya çıktığı belirtildi. Tahliyenin Umman ve Irak'ın arabuluculuk faaliyetleri sonrasında gerçekleştirildiği ifade edildi. AFP'ye konuşan üst düzey bir Suudi yetkili Irlo'nun bir Irak uçağı aracılığıyla İran'a götürüldüğünü söyledi.⁷⁵

Mısırlı diplomatik bir kaynağa dayandırılan haberde, Mısır'ın Yemen krizinin çözümü için Suudi Arabistan ve Husiler arasında arabuluculuk yaptığı ileri sürüldü. Söz konusu kaynak son zamanlarda Yemenli taraflardan delegasyonların Kahire'ye ziyarette bulduklarını söyleyerek, ülkesinin bu anlamda Suudi Arabistan, Husiler ve İran arasında arabuluculuk faaliyetleri yürüttüğü belirtti.⁷⁶

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü yayımladığı yıllık raporunda Yemen'in gazeteciler için en tehlikeli ülkeler sıralamasında bu yıl üçüncü sırada yer aldığını belirtti. Ülkede çatışmalar devam ederken, basına ve gazetecilere yönelik ihllelerin devam ettiğine dikkat çekilen raporda, başta İran destekli Husi grup olmak üzere çatışan tarafların gazetecilere yönelik öldürme, tutuklama ve işkence gibi birçok eylemde bulunduğu vurgulandı. Bu yıl Yemen'de dört gazetecinin öldürüldüğü belirtildi.⁷⁷

• Kuveyt

Kuveyt Silahları Kuvvetleri yaptığı bir açıklamayla 2 adet Eurofighter Typhoon savaş uçağının Ali Al Salem Hava Kuvvetleri Üssü'ne teslim edildiğini duyurdu. Söz konusu teslimat Kuveyt'in daha önce yapmış olduğu ve 28 savaş uçağını içeren anlaşmanın bir parçası olarak gerçekleşti. Uçakların çok fonksiyonlu olduğu, elektronik savaş, hızlı karşılık verme ve gelişmiş füze ile silahlanma gibi özellikleri olduğu ifade edildi.⁷⁸

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al-Sabah ve Pakistan Dışişleri Bakanı Makhdom Şah Mahmud Kureysi'nin İslamabad'da bir araya geldiği ve ikili ilişkiler üzerine görüş alışverişinde buldukları belirtildi. İki ülkenin çeşitli alanlarda stratejik ortaklığı geliştirmeyi ve güçlendirmeyi hedefledikleri ifade edildi. İslam İşbirliği Teşkilatının Afganistan hakkında toplanacak olan 17. Olağanüstü Dışişleri Bakanlar Konseyi toplantısına katılacak Kuveyt heyetine de dışişleri bakanının başkanlık edeceği belirtildi.⁷⁹

• Umman

KİK Zirvesine Umman Sultanı Heysem bin Tarık adına Bakanlar Konseyinde Sorumlu Başbakan Yardımcısı Sayyid Fahd bin Mahmud Al Said katıldı. Kuveytli bakanın Suudi Arabistan

74 <https://www.wsj.com/articles/yemens-houthis-seek-departure-of-top-iranian-diplomat-11639752398>

75 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-saudi-arabia-medical-evacuation-iran-envoy-covid>

76 <https://yeniyeemen.net/tr/p-218557>

77 <https://rsf.org/en/news/number-journalists-arbitrary-detention-surges-20-488-including-60-women>

78 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3016543&Language=en>

79 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3018116&Language=en>

Veliaht Prensi Muhammed bin Selman tarafından karşılandığı ifade edildi. Umman'ın KİK'in gelişiminin sürekli destekçisi olduğu, Suudi Arabistan'ın çabalarını da takdir ettiği belirtildi.⁸⁰

Umman Sultanı Heysem bin Tarık, İngiltere'ye ziyarette bulundu ve Kraliçe II. Elizabeth ile bir görüşme gerçekleştirdi. İki ülke arasındaki yakın iş birliği ve tarihî ilişkilere vurgu yapıldı. Windsor Kalesi'nde gerçekleşen görüşmede, Heysem bin Tarık'ın eşinin de bulunduğu ifade edildi.⁸¹ Kişisel ziyaret kapsamında İngiltere'de bulunan Heysem bin Tarık'ın Prens Charles ile de Clarence Sarayı'nda bir görüşme gerçekleştirdiği belirtildi. Görüşmede çeşitli alanlardaki ikili iş birliklerine değinildiği, ortak çıkarlara ulaşılması üzerine görüş alışverişinde bulunulduğu ifade edildi.⁸² Heysem bin Tarık'ın ayrıca İngiltere Başbakanı Boris Johnson ile görüştüğü de belirtildi.⁸³

Umman Kraliyet Deniz Kuvvetleri yaptığı bir açıklamayla Umman-İran Ortak Askerî Dostluk Komitesi yıllık toplantısının on altıncısının gerçekleştirildiğini duyurdu. Açıklamada toplantının yanı sıra İran ile bir askerî deniz tatbikatının yapıldığı da belirtildi. Tatbikatın arama ve kurtarma operasyonlarına odaklandığı ifade edildi.⁸⁴

• Bahreyn

Lübnan'ın ülkedeki Lübnanlı olmayan Bahreyn Krallığı muhaliflerinin sınır dışı edileceğini duyurdu. İçişleri Bakanı Bassam Mevlevi'nin güvenlik görevlilerine 2016 yılında yargı tarafından feshedilene kadar Bahreyn'in önde gelen muhalefet partisi olan Al Wefaq'ın Lübnanlı olmayan üyelerini ülkeden çıkarmak için gerekli önlemleri almaları talimatı verdiği belirtildi. Söz konusu karar geçen hafta Al Wefaq'ın başkent Beyrut'ta bir basın toplantısı düzenleyerek 2019-2021 yılları arasında Bahreyn'de insan hakları ihlalleri olduğunu ileri süren ayrıntıları içeren bir rapor yayımlamasının ardından geldi. Söz konusu basın toplantısı Bahreyn makamlarınca kınanmış, Lübnan'a gerekli adımların atılması çağrısında bulunulmuştu.⁸⁵

Bahreyn'in önde gelen muhalif siyasi figürlerinden Hassan Mushaima'nın oğlu Ali Mushaima babasının serbest bırakılması için Bahreyn'in Londra Büyükelçiliği önünde başlattığı ve 23 günden fazla süre devam eden açlık grevini, İngiliz milletvekillerinin konuyu Avam Kamerasında gündeme getirme sözü vermesinin ardından sonlandırdı. Ali Mushaima'nın açlık grevi, kendisi de açlık grevine başladıktan sonra temmuz ayında cezaevinden tıp merkezine nakledilen bir diğer siyasi figür Abduljalil al Singace'nin tutuklanmasını da protesto etmekteydi. Bahreyn Kralı ülkesinin ulusal gününde 105 mahkûm için af kararı çıkartmış, fakat bu karar Mushaima ya da Singace gibi yüksek profilli siyasi mahkumları kapsamamıştı.⁸⁶

80 <https://timesofoman.com/article/110579-sayid-fahd-arrives-in-saudi-arabia-for-gcc-summit>

81 <https://timesofoman.com/article/110643-his-majesty-visits-queen-elizabeth-ii-at-windsor-castle>

82 <https://timesofoman.com/article/110656-his-majesty-talks-to-prince-charles>

83 <https://timesofoman.com/article/110680-his-majesty-meets-uk-prime-minister-boris-johnson>

84 <https://timesofoman.com/article/110673-royal-navy-of-oman-iranian-navy-hold-exercise>

85 <https://apnews.com/article/middle-east-religion-lebanon-beirut-bahrain-96b3415de51f0483de4f6ef2591ac193>

86 <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/16/bahraini-man-to-end-uk-hunger-strike-over-fathers-detention>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Alman Haber Ajansı Deutsche Presse-Agentur'un (DPA) haberine göre, Merkel başkanlığında toplanan Federal Güvenlik Konseyi, Mısır'a Thyssenkrupp Marine Systems'in üç MEKO A-200 EN sınıfı firkateyni ve Diehl Defence'in IRIS-T SLS / SLX tipi 16 hava savunma sistemi satmasına onay vermiştir. Alman hükûmeti, ayrıca, ThyssenKrupp Marine Systems'in Singapur'a 218 SG sınıfı denizaltı ihraç etmesine de izin vermiştir. Mısır, geçen yıl 763,8 milyon avro ile Macaristan'dan sonra Almanya'nın silah satışında ikinci sırada yer almıştı.⁸⁷

Mısır, üçüncüsü düzenlenen Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'ne katılmış ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Hamdi Sanad Loza tarafından temsil edilmiştir. Loza, Türkiye ile Mısır arasında ticaret, yatırım ve turizm sektörlerinde iş birliğini konularının önemine vurgu yapmıştır.⁸⁸

Kahire, Mısır antika eserlerinin kaçakçılığına karıştığı gerekçesi ile Birleşik Arap Emirlikleri Büyükelçisi Hamad Saeed Al-Shamsi'yi sınır dışı etmiştir. Mısırlı iş adamı Hasan Ratip ve eski milletvekili Alaa Hassanein hakkında yapılan soruşturmada Mısır'a ait antikaların BAE'ye ait diplomatik çantalarla kaçırıldığı belirtilmiştir.⁸⁹

• Libya

Libya Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada, 3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'ne katılan Dışişleri Bakanı Menguş'un ifadelerine yer verilmiştir. Zirve'deki konuşmasında Menguş, "Türkiye ile Afrika Birliği arasındaki karşılıklı ticari ilişkiler uzun yıllara dayandığı gibi 2008 yılında Afrika Birliğinin Türkiye'yi kıtanın stratejik ortağı ilan etmesiyle iki taraf arasındaki güçlü kültürel ve sosyal ilişkiler ivme kazanmıştır" demiştir. "Türkiye, Afrika Birliğinin stratejik ortağıdır" ifadelerini kullanan Menguş, Türkiye-Afrika ortaklığının, Afrika Birliğinin küresel sistemde güç merkezi olma hedefiyle oluşturduğu "Gündem 2063"ün uygulanması yoluyla arzu ettiği, yatırım için uygun bir ortamın yaratılmasına ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yardımcı olduğunu vurgulamıştır.⁹⁰ Ayrıca zirve kapsamında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da İstanbul'da bulunan Libya Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed el-Menfi ile görüşmüştür.⁹¹

Libya Başkanlık Konseyinden yapılan yazılı açıklamaya göre Menfi, bir hafta önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'in Libya özel danışmanı olarak atanan Stephanie Williams ile başkent Trablus'ta bir araya gelmiştir. Görüşmede BM'nin Libya'daki çabala-

87 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/merkel-hukumeti-gorevi-birakmadan-once-misir-a-hassas-silah-ihracatini-onayladi/2449073>

88 <https://english.alaraby.co.uk/news/egypt-attends-turkey-africa-partnership-summit-istanbul>

89 <https://www.middleeastmonitor.com/20211218-egypt-deports-uae-ambassador-for-smuggling-antiques/>

90 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-disisleri-bakani-mengus-turkiye-afrika-birliginin-stratejik-ortagidir/2450472>

91 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-libya-baskanlik-konseyi-baskani-menfi-ile-gorustu/2450063>

rından duyduğu memnuniyeti ifade eden Menfi, ülkedeki askerî kurumlar ve diğer tüm kurumların birleştirilmesi konusunda Başkanlık Konseyinin tam desteğini teyit etmiştir. Menfi ayrıca Başkanlık Konseyinin Libyalıların istikrara ilişkin umutlarını karşılayan özgür, adil ve şeffaf seçimler için sarf edilen çabaların birleştirilmesi konusunda da istekli olduğunu ifade etmiştir. Özel Danışman Williams, Jan Kubis'in 23 Kasım'daki istifasının ardından 6 Aralık'ta BM Libya özel temsilcisi olarak atanmasından bu yana Menfi ile ilk kez bir araya gelmiştir.⁹²

Libya'da Ulusal Birlik Hükûmeti (UBH) Başbakanı Abdulhamid Dibeybe'nin yerine vekaleten atanan Ramazan Ebu Cenah, beraberindeki bakanlarla birlikte başkent Trablus'ta basın açıklamada bulunmuştur. "Hükûmet, ülkeyi 24 Aralık'ta yapılması planlanan seçimlere taşıma görevini yerine getirmiştir" diyen Ebu Cenah, UBH'nin şeffaf ve özgür seçimlerin yapılması için seçim komisyonuna destek verdiğini ifade etmiştir. Ebu Cenah, UBH'nin, iktidarı sandıktan çıkan hükûmete teslim edeceğini dile getirmiştir.⁹³

• Tunus

Tunus'da Cumhurbaşkanı Kays Said, Tunus için hazırladığı yol haritası açıklamıştır. Buna göre:

1 Ocak 2022: Yeni bir ulusal diyalogun başlangıcı ve yeni anayasanın hazırlanması için çalışmalarına başlanması.

25 Temmuz: Yeni anayasa tasarısı için referandum (çevrim içi olması planlanmaktadır).

17 Aralık 2022: Yenilenecek seçim kanuna göre meclis seçimleri şeklinde olmuştur. Burada belirtilen "ulusal diyalog" ise 2013-2014 yılındaki gibi bir diyalogdan ziyade halkla online bir danışma mekanizması şeklinde işlenmesi planlanmaktadır.

Öte yandan kararları detaylandırmak gerekirse,

- 1) Meclis yeni seçimlerine kadar dondurulmuş hâlde kalacaktır.
- 2) 1 Ocak'ta hem çevrim içi olarak hem de yerelde, ilçe bazında yapılacak halkla istişarelerin başlaması, Said'in çevrim içi referandum da dediği bu istişareler 20.03.2022'de sonlanacaktır.
- 3) Bu istişarelerin ardından fikirleri bir araya getirecek bir komisyonunu kurulması. Bu komisyonun tam yetki ve üyeleri daha sonra belli olacaktır, anayasa taslağı haziran ayında tamamlanmış olacaktır.

⁹² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-baskanlik-konseyi-orduyu-birlestirme-ve-adil-bir-secim-duzenlenmesi-cabalarini-destekliyoruz/2446228>

⁹³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyada-hukumet-ulkeyi-secimlere-tasima-gorevini-yerine-getirdigini-acikladi/2445772>

- 4) Hazırlanan taslak 25 Temmuz'da referandumda oylanacak. Seçimlerin organizasyonu ile ilgili de değişikliklere gidilecektir.
- 5) Yeni seçim kanuna göre 17 Aralık 2022'de meclis seçimleri düzenlenecek.
- 6) Aynı zamanda özel bir KHK ile cezai uzlaşma sağlanacaktır. Yolsuzluğa en çok bulaşmış isimlerden en fakir ilçelere mali bir aktarım sağlanacaktır.
- 7) Tunus devletine ve halkına karşı suç işleyenlerin bağımsız yargı tarafından yargılanması sağlanacaktır.

Tunus ayrıca 17 Aralık 2010'da Muhammed Buazizi adlı bir gencin, seyyar satıcılık yaptığı arabasına el konulması ve yetkililerce uğradığı kötü muamele nedeniyle kendini yakması üzerine başlayan ve Zeynel Abidin Bin Ali rejiminin yıkımıyla biten Yasemin Devrimi'nin 11. yılını kutlamaktadır. Devrimin yıl dönümünün gölgesinde ise Kays Said karşıtları ve taraftarları Tunus'un merkezinde yer alan Habib Burgiba Caddesi'nde eylem düzenlemiştir. Geniş güvenlik önlemleri altında düzenlenen gösterilerde, güvenlik güçleri iki grubu birbirine yaklaştırmamış ve Tunus İçişleri Bakanı Tefvik Şerafettin de gösterilerin yapıldığı caddeye gelerek bölgedeki güvenlik çalışmalarını yerinde kontrol etmiştir.^{94 95}

• Cezayir

3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'ne katılan Cezayir Başbakanı ve Maliye Bakanı Eymen bin Abdurrahman, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür. Ayrıca zirvede konuşan bin Abdurrahman, "gerek 2008'de düzenlenen zirveden bu yana güçlenen siyasi irade, gerekse 2063 hedefinin gerçekleşmesi doğrultusunda emin adımlarla ilerleyen Afrika kıtasındaki ekonomik kalkınma faktörleri bakımından olsun, bu ortaklığın başarısı için gerekli tüm unsurlar mevcut" şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Cezayir olarak, Türkiye-Afrika ortaklığını destekleyerek bunun halkların arzularını karşılayacak düzeye çıkması için çalıştıklarını belirten bin Abdurrahman, "Cezayir'in bu ortaklığa verdiği destek hem bizim de bir parçası olduğumuz ve yılmadan kalkınması için uğraş verdiğimiz kıtayı bir araya getirmesinden hem de Türkiye ile yüzlerce yıllık bir geçmişi olan ortak tarihî, kültürel ve sosyal ilişkilerimizden kaynaklanıyor" ifadesini kullanmıştır.

• Fas

İspanya medyasına göre Dışişleri Senatosu Komitesinde konuşan İspanya Dışişleri Bakanı José Manuel Albares, Kanarya Adaları'na gelen yoğun göç dalgası üzerine Fas ile olan diplomatik ilişkilerin düzeltimesinin stratejik önemi hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

94 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-baharinin-fitilini-atesleyen-ayaklanmalarin-uzerinden-11-yil-gecti-/2449878>

95 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-devrimin-yil-donumunde-cumhurbaskani-said-yanlilari-ve-karsitlari-sokakta/2450119>

Albares, Fas ile ilişkilerin düzeltilmesinin kolay bir iş olmadığını da belirtmiştir.⁹⁶ Öte yandan Albares iki ülke arasında bir krizin olmadığını da vurgulamıştır.⁹⁷

Shephard Medyanın Faslı ve İsraili kaynaklarına dayandırdığı haberine göre iki ülke insansız hava araçları için (İHA) iki adet fabrika kurmayı planlamaktadır. Bu projenin 24 Kasım'da iki ülke arasında imzalanan güvenlik iş birliği anlaşması çerçevesinde yürütüleceği belirtilmiştir.⁹⁸ Ayrıca Fas, İsrail'den "Skylock Dome System" adı verilen hava savunma sistemi de almıştır. Bu sistem izinsiz dronelerin tespiti ve etkisiz hâle getirilmesinde kullanılmaktadır.⁹⁹

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) yaptığı açıklamada, 2022'nin ilk çeyreği için dünya petrol talebi tahminini yükselttiğini ve Omicron koronavirüs varyantının hafif ve kısa bir etkisi olacağını söyleyerek salgın öncesi petrol kullanım seviyelerine geri dönüş için zaman çizelgesine sadık kaldığını bildirdi. Ayrıca, 2022'nin ilk çeyreğinde günlük ortalama 99,13 milyon varil (bpd) olmasını beklediğini de açıkladı.¹⁰⁰

Almanya Dışişleri Bakanı yaptığı açıklamada, Nord Stream 2 (NS2) boru hattının Avrupa Birliği (AB) enerji yasasının gerekliliklerini yerine getirene kadar sertifikasyon onayı alamayacağını bildirdi. Bunun yanı sıra Rusya'nın Ukrayna sınırındaki askerî hareketliliğinin bir neticesi olarak doğal gaz fiyatlarında ek artışlar gerçekleştiğini açıkladı.¹⁰¹

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yaptığı açıklamada, Rusya'nın Ukrayna üzerinde kurduğu askerî başkanın devam etmesi hâlinde NS2'nin gaz akışının başlamasının mümkün olmadığını bildirdi.¹⁰²

Rus Gazprom'un iştiraki olan Gazprom Neft yaptığı açıklamada, Rus devlet bankası Sberbank'tan 409 milyar USD kredi temin ettiğini ve kredinin petrol rafinajı projelerinde kullanılacağını bildirdi.¹⁰³

96 <https://www.moroccoworldnews.com/2021/12/346097/spanish-politicians-call-for-restoring-relations-with-morocco>

97 <https://www.moroccoworldnews.com/2021/12/346059/spanish-foreign-minister-says-there-is-no-crisis-between-spain-morocco>

98 <https://www.middleeastmonitor.com/20211217-morocco-israel-to-build-2-drone-factories/>

99 <https://www.thedefensepost.com/2021/11/22/morocco-israel-skylock-dome-system/>

100 <https://www.iraqnews.com/business/report-shows-opec-output-increases-led-by-iraq-and-saudi-arabia/>

101 <https://www.theguardian.com/business/2021/dec/13/gas-prices-near-record-highs-berlin-rejects-pipeline-russia-germany-ukraine-nord-stream-2>

102 <https://www.usnews.com/news/world/articles/2021-12-12/nord-stream-2-gas-unlikely-to-flow-if-russia-renews-ukraine-aggression-u-s-says>

103 <https://www.reuters.com/markets/asia/russias-gazprom-neft-raise-30-bln-roubles-green-refining-project-2021-12-13/>

• Türkiye

Türkiye Dışişleri Bakanı yaptığı açıklamada, Exxon Mobil ve Qatar Energy'nin Türkiye'nin Doğu Akdenizdeki kıta sahanlığına girmeyeceğine dair Türkiye'ye güvence verdiğini bildirdi.¹⁰⁴

105

• Ortadoğu

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, 2021'in son yedi ayında NOC'un 16,8 milyar USD petrol geliri elde ettiğini ve elde edilen gelirin hükûmete aktarıldığını bildirdi.¹⁰⁶

Lübnan yaptığı açıklamada, Lübnan'ın yaşadığı enerji krizinin çözümünün Katar'dan temin edilecek doğal gaz ile giderileceğini bildirdi. Katar ve Lübnan arasında gerçekleşen görüşmelerde yaşanan elektrik, doğal gaz ve ekonomi alanlarında iş birliği yapılacağı da açıklandı.¹⁰⁷

QatarEnergies yaptığı açıklamada, Royal Dutch Shell plc.'nin iştiraki olan Shell Exploration & Production B.V.'nin Mısır Kızıldenizindeki Shell tarafından işletilen Block 3 ve Block 4'un %17'ser hissesini satın alacağını bildirdi.^{108 109 110}

Irak yaptığı açıklamada, Irak Sondaj Şirketinin Çin merkezli Zhongman Petrol ve Doğal Gaz Grubu (ZPEC) ile bir anlaşma imzaladığını bildirdi.¹¹¹

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) yaptığı açıklamada, Duhok, Erbil ve Süleymaniye vilayetlerindeki elektrik santrallerinin 5 milyar USD'lik borcu olduğu ve bu durumun santrallerin bakımının geciktirmesine yol açtığını bildirdi.¹¹²

IKBY yaptığı açıklamada, ağustos ayında doğal gaz üretim paylaşım sözleşmelerinin (PSC) iptal edilmesinden sonra Genel Energy'nin tazminat talebine karşı gerekli bütün önlemlerin alınarak IKBY'nin haklarını savunacağını bildirdi.^{113 114}

AB yaptığı açıklamada, Suriye'de faaliyet gösteren Wagner Grubu'na yönelik daha geniş çaplı yaptırımları kapsamında üç Rus petrol ve doğal gaz şirketine karşı yaptırım kararı aldığını bildirdi.¹¹⁵

104 <https://www.middleeastmonitor.com/20211214-the-us-and-qatar-will-not-cross-turkeys-continental-shelf/>

105 <https://www.dohanews.co/exxon-mobil-qatar-energy-wont-enter-turkish-continental-shelf-cavusoglu/>

106 <https://www.devdiscourse.com/article/headlines/1846127-libyas-noc-chief-says-16883-bln-of-oil-revenues-transferred-to-govt-in-7-months>

107 <https://www.dohanews.co/lebanese-official-says-qatar-prepared-to-solve-energy-crisis/>

108 <https://www.khabar25.com/تشتترك-شركةقطر-للطاقة-مع-شركةشل-في-كتانت/>

109 https://www.zawya.com/mena/en/business/story/Qatar_Energy_to_take_17_stake_in_Shelloperated_blocks_in_Egypt_Red_Sea-ZAWYA20211213075018/

110 <https://www.aljazeera.net/ebusiness/2021/12/13/قطر-للطاقة-بالشراكة-مع-شل-تتقنان-عن>

111 <https://www.reuters.com/business/energy/iraq-drilling-signs-deal-with-chinas-zpec-state-news-agency-2021-12-13/>

112 <https://www.iraqoilreport.com/news/4-billion-debt-compounds-kurdistan-electricity-challenges-44277/>

113 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraqs-krq-says-genel-energy-not-entitled-compensation-2021-12-12/>

114 <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/12122021>

115 <https://syria-report.com/news/eu-sanctions-wagner-linked-oil-companies-active-in-syria/>

Suriye Petrol ve Maden Kaynakları bakanı yaptığı açıklamada, Arap gaz boru hattının Suriye sınırları içinde kalan kısımlarının doğal gaz akışına hazır halde olduğunu ve Mısır'dan Lübnan'a sevkiyatların başlamaya hazır durumda olduğunu bildirdi.¹¹⁶

Umman yaptığı açıklamada, OQ Group bünyesinde Liwa Plastik Endüstriler Kompleksinin yılda 838.000 ton polietilen ve yılda yaklaşık 215.000 ton polipropilen üreteceğini bildirdi. Kompleksin ayrıca, sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) üretimi gerçekleştireceği de açıklandı.¹¹⁷

İran cumhurbaşkanı yaptığı açıklamada, petrol yatırımlarına rağmen İran'ın %8'lik bir ekonomik büyüme beklentisinde olduğunu ve aynı zamanda ham petrol ihracatlarını günlük 1,2 bpd artırmayı planladıklarını bildirdi.¹¹⁸

Suudi Arabistan petrol bakanı yaptığı açıklamada, fosil yakıtlara yapılan yatırımların düşmesi nedeniyle küresel petrol üretiminin günlük petrol üretiminin 2030 yılında 30 milyon varil düşebileceğini bu düşüşün mevcut üretimin %30'una denk geleceğini bildirdi.¹¹⁹

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) merkezli Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi (ADNOC) yaptığı açıklamada, Onshore Block 4 imtiyazındaki bir arama kuyusundan 1 milyar varil petrol eşdeğeri konvansiyonel petrol, kondensat ve gaz keşfi bulunduğunu bildirdi.¹²⁰

ADNOC yaptığı açıklamada, TA'ZIZ Kimyasal türevleri şirketi ile Abu Dabi'nin Ruwais kentinde downstream ve petrokimya sektöründeki ilk yerli kamu özel ortaklığını kurduğunu bildirdi.¹²¹

116 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/12/egypt-ready-pump-gas-lebanon>

117 https://www.zawya.com/mena/en/projects/story/OQ_Group_to_celebrate_Omans_largest_manufacturing_project-SNG_269117618/

118 <https://www.reuters.com/world/middle-east/irans-draft-fiscal-budget-targets-8-growth-president-2021-12-12/>

119 <https://www.jwnenergy.com/article/2021/12/14/saudi-oil-minister-says-global-production-could-pl/>

120 <https://gulfbusiness.com/abu-dhabis-adnoc-announces-new-oil-and-gas-discoveries/>

121 <https://www.arabianbusiness.com/industries/energy/abu-dhabi-attracts-new-investments-for-4bn-chemicals-hub-in-ppp-push>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(13-19 ARALIK 2021)

• İran Sevinecek: Rusya Orijinal Nükleer Anlaşmanın İadesini İstedi

Tahran ve Washington arasında Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın yeniden başlatılmasına ilişkin müzakerelerin sürdürülmesi Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 14 Aralık sayısında yayımlanan "[İran Sevinecek: Rusya Orijinal Nükleer Anlaşmanın İadesini İstedi](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, "Tahran ve Washington arasında Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın restorasyonuna ilişkin görüşmeler sürüyor, taraflar yanlış anlamaların üstesinden geldi" ifadeleriyle değerlendirildi. Rusya'nın Viyana'daki uluslararası kuruluşlar nezdindeki daimî temsilcisi Mihail Ulyanov, Rusya'nın, ABD ve İran'ı nükleer anlaşmayı her yönüyle ve orijinal hâliyle yeniden kurma çağırısında bulunduğunu belirtti. Yazıda görüşlerine başvuru Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Analisti Adlan Margoyev'e göre, İran'ın müzakerelerin bozulduğunu ilan edeceğine dair endişe yoktur: "İran heyeti önceki hükûmete kıyasla görüşmelere daha sıkı taleplerle katıldı. Öyle ki söz konusu delegasyon, ABD'nin anlaşmaya dönmek için ne gibi tavizler vermesi gerektiği konusunda ciddi bir diyalog içindedir." İran'ın ileride nükleer programını geliştirip geliştirmeyeceğine de değinen uzman, durumun ABD'nin kararına bağlı olduğunu ifade etti: "İran, bir baskı aracı olarak nükleer programını geliştiriyor, anlaşma gerçekleşirse programı dondurulacak, eğer müzakereler başarısız olursa programı geliştirmeye devam edecek. Ancak şu ana kadar Tahran'da müzakereleri bırakma isteğine dair bir işaret yok."

Uzmana göre, bu konuda ABD'de durum tam tersi, "Öyle ki, Washington Tahran'a açık şekilde 'sabrımız sınırsız değil' sinyali de veriyor." Adlan Margoyev, ABD'nin müzakerelere katılım katılmayacağı konusunda endişelerini şu şekilde ifade etti: "ABD yeterince itidal göstermeden vazgeçebilir ve yeni İran hükûmetiyle müzakerelerin anlamsız olduğunu söyleyebilir. Umut, Washington'ın söz konusu görüşmelerden ilk ayrılan olmayacak olmasıdır." Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsünden kıdemli araştırmacı Vladimir Sajin ise söz konusu müzakerelerle ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etti: "Yedinci tur müzakerelere en sert tavırla yaklaşan İran'ın hatası nedeniyle anlaşmanın engellenme olasılığı yüksektir. Öyle ki İran, 2018'de KOEP'ten çekildiği için ABD'nin özür dilemesi, 2018'den bu yana maruz kaldığı kayıpları telafi etmesi ve Washington'ın bir sonraki yönetiminin olası bir anlaşmadan çekilmeyeceğine dair güvence vermesi konusunda ısrar ediyor. Ayrıca İran, ABD'den tüm yaptırımları kaldırmasını talep ediyor. Bu gereksinimlerin uzlaşmaya uymadığı muhtemeldir." Sajin, durumu şu şekilde özetledi: "İran, ilk adımın ABD tarafından atılmasında ısrar ediyor. Tahran'a gelince, Washington'ın nükleer anlaşmadan çekilmesinden bu yana geçen yıllar boyunca KOEP'in şartlarını ihlal edecek herhangi bir adım atmamış olsaydı talebi mantıklı olurdu."

• **Başbakanın Daha Önce Hiç Gitmediği Yerler**

İsrail Başbakanı Naftali Bennett'in, ilk kez Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) resmî ziyaret gerçekleştirdiği haberi Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 14 Aralık sayısında yayımlanan "[Başbakanın Daha Önce Hiç Gitmediği Yerler](#)" başlıklı değerlendirme yazısında söz konusu haber "Naftali Bennett, BAE'yi ziyaret eden ilk İsrail başbakanı oldu" ifadeleriyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Ortadoğu uzmanı Marianna Belenkaya söz konusu ziyareti şu şekilde yorumladı: "Bennett, Arap dünyası ile Yahudi devleti arasındaki ilişkilerin normalleşmesinde yeni bir aşama açan BAE'yi ziyaret eden ilk İsrail başbakanı oldu. Abu Dabi'nin aynı anda İsrail'in bölgedeki ana düşmanı olan Tahran'la yakınlaşmaya başlaması, durumun belirsizliğini ortaya koyuyor. Bennett ile Abu Dabi Veliiaht Prensi ve ülkenin fiilî lideri Şeyh Muhammed bin Zayid el Nahyan arasındaki dört saatlik görüşmenin ardından taraflar, ortak bir araştırma ve geliştirme fonu oluşturma konusunda anlaştilar." Yazıya göre, Naftali Bennett'in selefi Başbakan Binyamin Netanyahu, BAE'yi birkaç kez ziyaret etmeyi planlamıştı. Öyle ki 45. ABD Başkanı Donald Trump ile birlikte "İbrahim Anlaşmaları"nın mimarı olan Netanyahu BAE ziyaretini kişisel bir zafer anı olarak sunmak istese de yolculuk bazı nedenlerle ertelendi. BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnun bin Zayid'in geçen hafta Tahran'ı ziyaret ettiğini hatırlatan uzman, bu hususun İsrail'de endişelere yol açtığını ifade etti: "BAE yetkilileri, Bennett'in ziyareti sırasında bölgesel sorunlara değil, genel olarak ikili iş birliğinin faydalarına odaklanmamaya çalıştilar."

• **Büyük Britanya ve Rusya Ortadoğu'da: Karşılıklı Anlayışa Ulaşmak İçin Diyalog Hayati Önem Arz Ediyor**

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Bilimsel Direktörü Vitaly Naumkin ve Kraliyet Ortak Savunma Araştırmaları Enstitüsü Onursal Üyesi Alister Bert'in ortaklaşa yayımladıkları "[Büyük Britanya ve Rusya Ortadoğu'da: Karşılıklı Anlayışa Ulaşmak İçin Diyalog Hayati Önem Arz Ediyor](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yer aldı. Makalede, Rus ve İngiliz uzmanların Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki duruma ilişkin değerlendirmelerindeki farklılıklar ve tesadüfler incelenmiştir. Yazıya göre, son yıllarda İngiltere ve Rusya arasındaki ilişkiler düşük düzeyde olmasına karşın, iki ülkenin Ortadoğu'da örtüşen çıkarları, ikili diyalog için bir başlangıç noktası olarak kullanılabilir: "Bölgenin jeopolitiği değişiyor. Bölgesel güçler, giderek daha iddialı hâle geldikleri için "büyük güçlerin egemenliği" döneminin sona erdiğine inanıyor ve bölgenin geleceği konusunda kendi kararlarını vermek niyetinde bulunuyorlar. Londra veya Moskova'nın geçmişte sahip olduğu gerçek veya hayali dış etki araçları daha sınırlı duruma geldi. Tüm bunların yanı sıra, dış güçler tamamen ortadan kalkamaz ve Çin'in bölgedeki çıkarları ve rolü kadar ABD'nin gelecekteki varlığına ilişkin vizyonu konusunda da görüş ayrılığında bulunuyoruz."

Yazıda analistler, İngiltere ve Rusya'nın anlaşmaya varabileceği konulara da değinmişler: Öyle ki, taraflar, İran'la nükleer anlaşmanın yeniden canlandırılmasında eşit derecede ilgileniyorlar. Onlara göre, eski rakipler olan İran ve Suudi Arabistan dâhil bölge içi herhangi diyalog girişimi teşvik ve desteğe değer. İsrail-Filistin çatışması ve "İbrahim Anlaşmaları" ile ilgili birçok temas noktası vardır. İngiltere ve Rusya, İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin normalleşmesini destekliyor ve çatışmanın çözümü, bölgedeki durumu istikrara kavuşturmak açısından hayati bir önem arz ettiği görüşünü savunuyorlar. Ayrıca İngiliz ve Rus uzmanlar, Levant bölgesinin (özellikle Suriye, Irak ve Lübnan) gerek Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi gerekse bir bütün olarak dünya için ciddi bir istikrarsızlık kaynağı olduğu konusunda hemfikirdir. Suriye ile ilgili bazı konularda ciddi görüş ayrılıkları olduğunu kabul etmelerinin yanı sıra uluslararası ve bölgesel diyalogun bu sorunlara çözüm getirebileceği konusunda da aynı görüşü savunuyorlar.

• Taliban, Muhalefetin Daveti Üzerine Kabil'e Girdi

2014 yılına kadar Afganistan Devlet Başkanlığı görevini yürüten Hamid Karzai'nin "Kabil'in bu yıl düşmesi, ele geçirmenin değil, başkentini teslim olmasının sonucu olduğu, kendisinin Taliban'a 'davet' yaptığı" bildirisi Rusya basınında geniş yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 16 Aralık sayısında yer alan "[Taliban, Muhalefetin Daveti Üzerine Kabil'e Girdi](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "Eski Afgan lider Hamid Karzai, militanların 'destek grubunda' yerini buldu" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, Hamid Karzai, Gani yönetiminin düşmesinden önce yönetime karşı olurken, şimdi başkentini yeni efendileriyle oldukça özgürce temas hâlinde olduğu görülüyor. Yazıda görüşlerine başvuru Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü araştırmacısı Omar Nessar'a göre, Gani ve Abdullah arasında uzun süredir devam eden çatışma, Kabil'deki hükûmeti de güvenilmez hâle getirdi: "Bunun yanı sıra Taliban'ın orta düzey yetkililer arasında kendi adamlarının bulunduğu çıktı. Bu husus, kilit alanlardaki bazı yetkililerin yerinde kalması ve eski yönetim tarafından görevden alınan bazı şahısların, iktidarın ele geçirilmesinin ardından görevlerine iade edilmesi gerçeğiyle kanıtlanmaktadır." Ayrıca, analiste göre, Karzai de dâhil olmak üzere Gani'yi ortadan kaldırmak isteğinde bulunan Afgan politikacıları çok farklı bir senaryo bekliyorlardı: "Taliban, Gani'yi ortadan kaldıracak ve daha sonra iktidarı onlarla paylaşacaktı. Ancak hareketin radikal kanadı tüm beklentileri fazlasıyla aştı."